

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-677-5-16>

**FORMATION OF INTERCULTURAL COMMUNICATIVE
COMPETENCE IN THE CONTEXT OF THE EUROPEAN
EDUCATIONAL SPACE**

**ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ**

Pavlov V. O.

*Senior Lecturer at the Department
of General Theoretical Legal and
Social-Humanitarian Disciplines,
Kyiv University of Law of the National
Academy of Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine*

Павлов В. О.

*старший викладач кафедри
загальнотеоретичних правових та
соціально-гуманітарних дисциплін,
Київський університет права
Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

Інтенсифікація глобалізаційних процесів та динамічні міграційні потоки зумовлюють нагальну потребу в науковому переосмисленні стратегій формування міжкультурної комунікативної компетентності особистості. У контексті розбудови єдиного Європейського освітнього простору та реалізації євроінтеграційних устремлень України, розвиток здатності до ефективного міжкультурного діалогу стає базовою умовою успішної взаємодії з державами-членами ЄС. Це вимагає не лише адаптації вітчизняних освітніх стандартів до європейських вимог, а й створення цілісної системи підготовки фахівців, здатних до конструктивної комунікації в полікультурному середовищі, що є фундаментом для повноправної інтеграції України в соціокультурний та інституційний простір Європи.

У межах розбудови Європейського освітнього простору міжкультурна комунікація розглядається як фундаментальний смисловий вимір соціальної взаємодії. Вона виступає базисом для формування комунікативної компетентності, забезпечуючи не лише трансляцію культурних смислів, а й безперервне відтворення та збереження цілісності загальноєвропейської культури в усьому розмаїтті її складових.

Формування міжкультурної комунікативної компетентності передбачає розвиток комплексної здатності особистості до ефективної взаємодії. Це охоплює низку стратегічних умінь:

– когнітивний аспект: здатність адекватно інтерпретувати різноманітні культурні цінності, систематизувати факти культурного життя та інтегрувати нові знання про «іншого» для глибшого самопізнання;

– психологічний аспект: розвиток емпатії, готовність до перегляду власних етнокультурних стереотипів та трансформація самооцінки через досвід міжкультурного діалогу;

– діяльнісний аспект: свідоме подолання міжкультурних бар'єрів, пошук спільних рис у різних культурах та постійне вдосконалення навичок спілкування на основі отриманого досвіду.

Фундаментом цієї моделі в європейському контексті виступає стратегія інтеграції, яка базується на гармонійному поєднанні збереження власної ідентичності з активним засвоєнням культурних надбань інших народів [1, с. 83]. У межах Європейського освітнього простору процес формування міжкультурної комунікативної компетентності стає фундаментом для успішної життєдіяльності індивіда в єдиній системі економічних, політичних та культурних зв'язків: фахівець має не лише володіти базовими знаннями, а й забезпечувати високу ефективність організації, у якій він працює. Сучасний ринок праці потребує не просто виконавців функціональних обов'язків, а фахівців, здатних генерувати додану вартість для свого роботодавця через ефективні комунікації. У контексті глобалізації, успіх будь-якої структури безпосередньо залежить від здатності її персоналу працювати в мультикультурному середовищі [4].

У сучасній візії розвитку освіти в ЄС на період до 2030 року формування міжкультурної комунікативної компетентності посідає центральне місце. Це зумовлено трансформацією Європейського освітнього простору із сукупності механізмів підтримки мобільності у комплексний освітній концепт, який базується на таких засадах:

– соціальна інклюзія та демократія: розвиток навичок взаємодії у багатокультурному середовищі;

– економічний прогрес: підготовка фахівців для інноваційного ринку праці через концепцію навчання впродовж життя (lifelong learning);

– особистісний потенціал: забезпечення умов для самореалізації індивіда в межах відкритого європейського простору [3, с. 11].

Сучасний освітній простір забезпечує умови для реалізації концепції навчання впродовж життя (lifelong learning) через доступність (можливість перекваліфікації та професійного зростання для всіх верств населення), адаптивність (швидке реагування на зміни технологій та запити роботодавців), інтегрованість (поєднання навчання з практичним досвідом та соціальним розвитком) та варіативність (різноманітність форм і методів здобуття знань). Різноманітні форми освіти є

розвиненими та доступними в сучасному освітньому просторі України. Варто розмежовувати формальну, неформальну та інформальну освіту за способом організації та результатом. Неформальна освіта зазвичай базується на конкретних навчальних програмах (курси, тренінги), де можна отримати сертифікат або часткову професійну кваліфікацію. Натомість інформальна освіта – це стихійне самонавчання через побутову діяльність, роботу чи хобі, яке не має чіткої структури, але збагачує особистий досвід.

Євроінтеграційний вектор України зумовлює необхідність продовження інтеграційних процесів національної освітньої стратегії з ключовими орієнтирами Європейського Союзу через налагодження нового та продовження сталого партнерства з інституціями ЄС, розбудову спільних інноваційних кластерів, а також перехід до прогресивних механізмів фінансування університетів [2, с. 75].

Продовження проєктування цілісної методичної моделі, яка повинна включати спеціалізовані тренінгові модулі з розвитку м'яких навичок (soft skills), застосування у навчальному процесі кейс-методів на основі реальних міжнародних бізнес-ситуацій, інструменти оцінки готовності фахівця до партнерської взаємодії та ін. Впровадження такої системи дозволяє підготувати спеціалістів, здатних до стратегічного партнерства з іноземними колегами, що на сьогодні є не просто перевагою, а обов'язковою умовою професійної придатності та конкурентоспроможності на ринку праці.

Сучасна місія вищої школи полягає у формуванні висококваліфікованого кадрового потенціалу, здатного стати рушієм інноваційного оновлення економіки України та ефективно протистояти глобальним геополітичним загрозам. Визначальним чинником у цьому процесі виступають стратегічні інвестиції в освіту. Саме розвиток людського капіталу є ключем до подолання критичних наслідків війни [5, с. 68].

Побудова методологічно обґрунтованої та прогностичної системи освіти, що фокусується на формуванні міжкультурної, цифрової та громадянської компетентностей, є запорукою інноваційного поступу. Таке узгодження пріоритетів дозволить вітчизняній системі навчання досягти високої конкурентоспроможності та органічно вписатися у структуру Європейського освітнього простору.

Література:

1. Костенко Д. В. Міжкультурна комунікація у сучасному світі. Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка: збірник наукових праць. 2018. № 30. С. 80–85.

2. Круглов В. В., Терещенко Д. А. Інтеграція системи вищої освіти України в європейський освітній простір. Публічне управління та митне адміністрування. 2022. Спецвипуск. С. 70–76. DOI: <https://doi.org/10.32782/2310-9653-2022-spec.11> (дата звернення: 02.04.2026).

3. Локшина О. Європейський освітній простір як інтеграційна перспектива української освіти. Український Педагогічний журнал. 2024. № 2. С. 6–19. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-2-6-19> (дата звернення: 02.04.2026).

4. Резунова О. С. Міжкультурна компетентність як необхідна складова професійної компетентності сучасного фахівця. Науковий огляд. 2021. № 1(73). URL: <https://www.naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/2218> (дата звернення: 02.04.2026).

5. Zaiko L., Davydova L. Educational trends in the conditions of the russian-Ukrainian war and current geopolitical challenges. EUROPEAN HUMANITIES STUDIES: State and Society. 2022. Iss. 4. PP. 65–77. URL: <https://ehs.ceipsy.org/index.php/ehs/article/view/386/372> (дата звернення: 02.04.2026).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-677-5-17>

INTEGRATION OF THE CIVIL PROCEDURE OF UKRAINE INTO THE LEGAL SPACE OF THE EUROPEAN UNION: PROCEDURAL AND DIMENSION

ІНТЕГРАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ У ПРАВОВИЙ ПРОСТІР ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ПРОЦЕСУАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР

Perunova O. M.

Candidate of juridical Sciences,

Docent,

Docent Associate Professor

of Accounting and taxation,

Kharkiv National Automobile and

Highway University

Kharkiv, Ukraine

Перунова О. М.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри обліку і

оподаткування

Харківський національний

автомобільно-дорожній

університет

м. Харків, Україна

Сучасний етап розвитку правової системи України характеризується активними інтеграційними процесами, спрямованими на наближення національного законодавства до правових стандартів Європейського